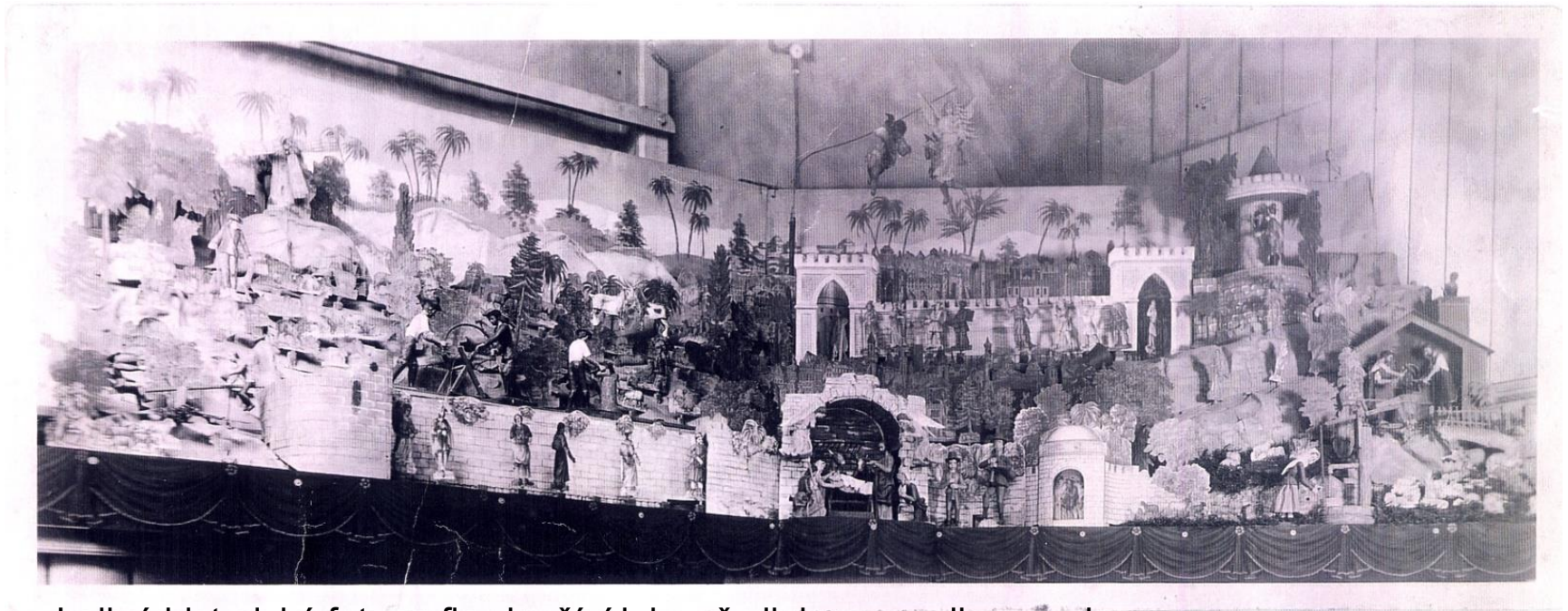

Dětenický Betlém

Průvodce historií a záchranou historického díla z přelomu 19. – 20. století

Jediná historická fotografie sloužící jako předloha pro celkovou obnovu

spolek Dětenický Betlém, z.s.

AUTOR BETLÉMA

Vincenc NOVOTNÝ

narozen 1845 v Dětenicích

zemřel 1928 v Dětenicích

syn Františka Novotného a Anny Klikarové

Vyučený truhlář, malíř pokojů a také fotograf. Byl rovněž zručný řezbář, vazač knih a malíř obrazů, a to především okolní přírody a místních dřevěných chalup.

Fotografem se vyučil v Pardubicích u fotografa Pírka. Po návratu domů založil úspěšnou fotografickou živnost, kdy při vrcholu činnosti provozoval dva fotoateliéry. První v Dětenicích u domu č.p. 24 a druhý v nedalekém městě Libáni u náměstí.

Kolem roku 1911 Vincenc předává fotografickou živnost synovi Františkovi, který však záhy umírá v první světové válce. Vedení tak přebírá nejmladší syn Josef. Ten ještě po dlouhá léta úspěšně provozuje fotoateliér v Libáni, kde žije i se svou rodinou. Ve fotoateliéru v Dětenicích činnost pomalu ustává, ale ještě zde Vincenc úspěšně zaučuje vnuka Františka.

Fotografická živnost zcela končí po druhé světové válce.

HISTORIE BETLÉMA

Betlém vznikl rukou Vincence ve fotografickém ateliéru v Dětenicích u chalupy č.p. 24 někdy v rozmezí let 1895-1911, avšak nejstarší a centrální část betléma (městské kulisy) je svým původem datována do poloviny 19.století. Pro zručnost, píli a představivost autora betlém narostl do úctyhodné šíře 3,6m a výšky 0,8m. K tomu byl rozpořhobován a ozvučen. V Dětenické chalupě byl také předváděn veřejnosti a pro svůj rozměr, pestrost a pohyb byl hojně navštěvován.

V doposud neznámém roce (pravděpodobně po smrti Vincence) byl betlém převezzen do druhého fotoateliéru v nedalekém městě Libáni, který provozoval nejmladší syn Josef. Ten převedl ruční pohon betléma na elektrický. Aby snad betlém lépe sloužil veřejnému účelu, je přesunut do modlitebny Církve československé husitské.

Po druhé světové válce, při úplném ukončení fotografické živnosti v obou fotoateliérech, betlém zůstává v modlitebně. Na dlouhá léta tak zmizel z očí rodiny, bez jejíhož vědomí jej potkal smutný osud. Byl rozdělen na dvě části, z nichž jedna byla vyhozena k hromadě uhlí. V tomto místě byly trosky v roce 1998 potomky Vincence po částech posbírány a byla započata dlouhá cesta k jeho záchraně.

NÁLEZ BETLÉMA

1998

- Příímí potomci Vincence Novotného byli upozorněni, že se betlém nachází i nadále ve zrušené modlitebně, avšak žalostném stavu a z části vyhozen na uhlí
- Trosky betléma vyhozeného na uhlí byly převezeny zpět do dětenické chalupy č. 24., která je dodnes ve vlastnictví rodiny příímých potomků Vincence Novotného

Převezené trosky nalezené na uhlí

ZÍSKÁNÍ BETLÉMA

2006

- Následovalo několik let snahy o vydání zbylých částí betléma od Církve československé husitské, což se podařilo až po rozhodnutí samotného biskupství v Hradci Králové
- Obě části betléma se tak opětovně propojily a navrátily do vlastnictví rodiny, bohužel však ve velmi žalostném stavu

fragментy posbíraných kulis

zničené papírové terény

DŘEVĚNÁ KONSTRUKCE

2006 - dosud

- S velkým nadšením se do opravy konstrukce vložil **Vojtěch Jonáš** – (restaurátor varhan a řezbářských děl); ve volném čase se mu za několik let podařilo očistit, roztrdit a obnovit konstrukci do stavu, kdy víme, že jsme schopni ji zcela zrestaurovat
- Dle posouzení a zkoušek již víme, že zcela obnovit lze i hudební jednotku a celý pohybový mechanismus; tento úkol je ještě před námi a jeho dokončení je plánováno do června roku 2018

hledání funkčního nastavení

hudební jednotka

DŘEVĚNÁ KONSTRUKCE popis

Technické údaje: šíře 3,60 m a výška 0,8m

základ tvoří: dřevěná třístupňová konstrukce s rozvody pohybového mechanismu a hudební jednotkou. Pohyb umožňuje malý elektromotor. K figurám a otočným galeriím je přenášén ozubenými dřevěnými soukolími a táhly z ocelového drátu. Hudební jednotka je poháněna stejným zdrojem a kombinuje celkem tři nástroje: ozvučný válec, xylofon a varhany.

PAPÍROVÉ KULISY a FIGURY

2006 - dosud

- Ve stejném roce jako záchrana konstrukce byla započata spolupráce se studentkou restaurátorské školy **Klárrou Řezáčovou**, která provedla kompletní očištění a roztřídění nalezených papírových součástí a figur
- V roce 2013 jsme učinili rozhodnutí pokračovat v opravě odbornou restaurátorskou cestou a našli jsme partnera v **Ateliéru restaurování papíru v Litomyšli** (součást Univerzity Pardubice); jako první byly na vzorových fragmentech kulis města, hradeb, terénů i postav ověřovány veškeré potřebné restaurátorské postupy; obnova tak byla započata a je plánováno ji zcela dokončit ke konci nadcházejícího studijního roku tj. do června 2018

pátrání po původním umístění

ukázka práce: poškozená a nová figura

PAPÍROVÉ KULISY popis

Technické údaje: šíře 3,60 m a výška 0,8m

Pohledová část: dřevěná konstrukce je kryta papírovými kulisami krajiny, městských hradeb a města, doplněné o trojrozměrné konstrukční prvky z lepenky (chlév, kovárna, strážní věž, větrný mlýn). Reliéf krajiny a tři pohyblivé galerie jsou osazeny papírovými plochými figurami osob a zvířat (více jak 50ks). Koncové body pohybového mechanismu jsou osazeny trojrozměrnými figurami ze dřeva a papíru (počet 17ks).

DĚTENICKÝ BETLÉM, z.s

Naše cíle a poslání jsou: Obnovit a zrestaurovat do funkční podoby historický betlém a tento betlém a jeho historii představit veřejnosti, zejména v mikroregionu Mariánská zahrada. Betlém chceme zcela opravit do června 2018 a do konce roku 2018 navrátit do místa jeho vzniku - do obce Dětenice.

Ve spolupráci s obcí Dětenice, která podporuje naše úsilí, chceme pro betlém připravit trvalé zázemí zpřístupněné veřejnosti. Jedná se o budovu bývalé školy, která nyní slouží kulturním účelům, která v současné době obsahuje celoročně přístupnou expozici J.B.Foerster.

Podmínky v této budově umožňují vytvořit vhodné, bezpečné a celoročně veřejnosti přístupné zázemí. Jsme připraveni betlém zapojit do akcí obce vztahující se k tradicím, poukázat na píli a zručnost předků, propojit místo s komunitou betlémářů a pozvat širokou veřejnost k návštěvě místa, obce i okolí.

CO JE POTŘEBA K DOKONČENÍ?

Cílový termín dokončení: červen 2018

- 1) Zrestaurování dochovaných papírových částí kulis a figur (Ateliér v Litomyšli)
- 2) Oprava trojrozměrných pohyblivých figur (Ateliér v Litomyšli)
- 3) Rekonstrukce kulis města vytvořením kopie dle fragmentů (Ateliér v Litomyšli)
- 4) Oprava pohybového mechanismu a nová výroba trvale poškozených dílů dřevěného soukolí (V.Jonáš)
- 5) Obnova hudební jednotky (V.Jonáš)
- 6) Převoz a instalace v expozici (V.Jonáš)
- 7) Ztvárnění prostoru expozice včetně osvětlení (spolek Dětenický Betlém, z.s.)
- 8) Informační tabule o historii betléma, o procesu obnovy, o autorovi (spolek Dětenický Betlém, z.s.)

Odhad rozpočtu pro obnovu kulis, pohybu a hudební jednotky 320 tis. Kč (body 1-5)

Odhad rozpočtu pro převoz, instalaci a ztvárnění expozice činí 100 tis. Kč (body 6-8)

DĚTENICKÝ BETLÉM, z.s

Spolek Dětenický Betlém, z.s.

Založen: 9.12.2016 **IČ:** 055 79 007

Sídlo: Dětenice č.p. 24, 507 24 Dětenice

Předseda: Jan Volák, Dětenice č.p. 24

Účet veřejné sbírky spolku: 3011196962 / 2010 Fio Banka

Děkujeme za jakýkoliv i drobný příspěvek!

Sledujte naše úsilí prostřednictvím:

www.detenickybetlem.cz

FB Zachraňme Dětenický Betlém

<https://www.facebook.com/detenickybetlem/>